

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

En ubehagelig gave fra Sylvia og Ansgar

Vaaland TØ.

Brev til en minister

Historier om psykisk helse og rus skrevet til Ansgar Gabrielsen. 200 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2007. Pris NOK 250 ISBN 978-82-05-38236-7

Tidligere helseminister Ansgar Gabrielsen fikk tidlig en følelse av at det var en del prioriteringer i helsevesenet som ikke var «diagnose-nøytrale», og at andre faktorer enn selve sykdommen var utslagsgivende for hvilke priorite-

ringer som ble gjort. Denne boken er et utvalg av 1 144 brev helseministeren fikk som statsråd i perioden 2004–05.

Hensikten er å få frem pasienters og pårørendes subjektive syn på opplevelsene av helsevesenet. Tor Øystein Vaaland, som den gang var generalsekretær i Rådet for psykisk helse, har tilrettelagt og valgt ut brevene som dreide seg om psykisk syke og rusmisbrukere. Helseministeren mente at denne gruppen kom dårlig ut til tross for opptrappingsplanens intensjoner. Gjennom et samarbeid med helseminister Sylvia Brustad og med økonomisk støtte fra Ernst & Young ble dette utført.

Boken fremstår som et modig og samtidig litt naivt prosjekt. Brevene er rå og ekte, tonen er følelsesladet, ofte bitter, av og til desperat. Noen av brevene rører meg dypere enn andre. For eksempel er opplevelsen av mangel på folkeskikk som en mor etterlyser; at man ikke blir hilst på og snakket med når man kommer og skal besøke sin sønn på lukket avdeling, hjerteskjærende. Det samme gjelder brevene om fattigdom. Dilemmaene rundt bruk av tvang behandles, både de som klager over for mye tvang og for lite tvang. Forklaringene bak hvert brev virker av og til forstyrrende og kunne med fordel vært kortere.

Gabrielsens ønske har vært å gjøre helsevesenet bedre gjennom å la oss høre hvordan misfornøyde pasienter opplever «sannhetens øyeblikk», selve møtet med helsevesenet. Vi mangler bøker med dette

perspektivet. Dette bør derfor bli pensumbok for utdanning innen helsevesenet.

Klager finnes i alle land med høyt utviklet helsevesen, og det er urealistisk med en nullvisjon. En grensesettende holdning overfor urimelige krav kan være nødvendig, men kan oppfattes som kald og umenneskelig og resultere i klager. Disse klagene bør vi likevel kunne lære noe av. Det snakkes og skrives med rette mye om lærende organisasjoner. Klager og uheldige hendelser tas i altfor liten grad opp til refleksjon i læringsøyemed. Å «strø litt pasientopplevelser» utover helsevesenet i julegave er ikke tilstrekkelig til å endre kritikkverdige forhold. Etterordet reflekterer godt over hvordan vi kan endre dette. Boken anbefales først og fremst for ledere og som pensum i profesjonsutdanningene.

Ewa Ness

Psykiatrisk divisjon
Ullevål universitetssykehus

Tiden flyr – eller kommer den?

Heiberg AN.

Endring og undring

Jakten på alderdommen. 208 s. Oslo: Cappelen, 2007. Pris NOK 349 ISBN 978-82-02-26878-7

Undertittelen – Jakten på alderdommen – rører linjer i Astrid Nøklebye Heibergs spennende og avvekslingsrike liv, fylt av stadig nye oppgaver og utfordringer, som hun nå viderefører i sin pensjonisttilværelse.

Dette er en blanding av biografiske bilder, refleksjoner omkring aldringsrelaterte spørsmål og drøfting av leve- og kjøre-regler for eldre personer. Innledningsvis opplever vi episoder fra barndom, oppvekst, ungdom og voksen alder. Vi møter forfatteren som ung lege, mor og husmor, forsker, psykiater og politiker. Avslutningsvis får man et lite innblikk i hennes virke i torturkomiteen, som president i Røde Kors internasjonalt og som leder i Statens seniorråd. Deretter følger en gjennomgang av epidemiologiske, biologiske, psykiske, sosiale og kulturelle spørsmål knyttet til aldring. Begrensninger som kan følge i kjølvannet av aldringsprosessen diskuteres og følges av råd og vink om muligheter for mestring. Forfatteren roper et varsko og peker på

faren ved å være for opptatt av «inni-gammelhet», selvpoptatthet, sykdom, i det hele tatt dyrkingen av alderdommens elendighetsbeskrivelser. Pensjonister nå til dags har stort sett muligheter som tidligere tiders pensjonister bare kunne drømme om.

Det som er spesielt med denne boken er at forfatteren i stor utstrekning supplerer og illustrerer konkrete spørsmål, generell informasjon om livsstil, levestil, behov for å engasjere seg og om å unngå risikoatferd, med personlige opplevelser og erfaringer. At forfatteren hele veien personlig er del av handlingen, bidrar til at budskapet er lettere å begripe.

Dessverre virker noen kapitler uferdige. «Gudstro» er viktig i mange menneskers liv, både for gammel og ung. Emnet hører så avgjort hjemme i en bok som dette, men her faller forfatteren ut av rollen som kunnskapsformidler. Kapitlet virker mer som presentasjon av eget ståsted.

Kapitlet «Strokes» er egnet til å vekke undring. Det gjelder «strokes», ikke «stroke» – hjerneslag. Med «strokes» menes at «en hilsen følger bestemte regler». At det varierer fra land til land og mellom generasjoner, opplever vi daglig. Men hva så?

Endring og undring favner vidt. Den er spennende og lærerik, og pensjonister og vordende pensjonister kan ha glede og nytte av å lese den. Undertegnede kan imidlertid ikke fri seg fra følelsen av at forfatteren også er på jakt etter erstatning for fortiden. Spørsmålet er: Flyr tiden, eller kommer den?

Harald A. Nygaard

Olaviken alderspsykiatriske sykehus
Erdal

Psykiske vansker – på tegnspråk

Conrad Svendsen Senter

Trist og redd, glad og modig

Informasjon om psykiske vansker på tegnspråk. DVD 3t 55min. Oslo: Signo, 2007. Pris NOK 200 ISBN 978-82-7812-109-2

Denne DVD-en er enestående i sitt slag. Den inneholder omfattende informasjon om psykisk helse på tegnspråk. Den primære målgruppen er døve med norsk tegnspråk som førstespråk. I tillegg ønsker forfatterne at den skal brukes som informasjon til helse-